

Concevoir un judaïsme halakhique dans un monde égalitaire.

Cette semaine nous traitons le sujet de l'honneur de la communauté et nous étendons notre réflexion aux rituels pour lesquels la présence d'un quorum de 10 personnes est nécessaire. Je vous recommande d'identifier et de lire dans un livre de prière les rituels que vous trouverez au fil de ces pages et de vous demander quelle est leur fonction.

Unité II – RITUELS EN PRÉSENCE D'UN QUORUM DE 10 PERSONNES

I – Rituels qui nécessitent un minyan

Mishna Meguila 4 :3	משנה מגילה ד: ג
On ne récite pas le Shema en donnant la réplique, on ne mène pas la prière, les prêtres ne bénissent pas, on ne lit pas là dans la Tora, et pas non plus dans les prophètes, on ne fait pas [le rituel funéraire] de se lever et de s'asseoir, on ne bénit pas les endeuillés ni les mariés, on n'invite pas à se joindre à une bénédiction collective sur la nourriture avec le nom de Dieu en présence de moins de dix personnes. Et pour [l'évaluation] des terres, il faut neuf personnes et un prêtre, et pareil pour une personne.	אין פורסים את שמע, ואין עוברים לפני התבה, ואין נושאים כפיהם, ואין קורין בתורה, ואין מפטירים בנביא, ואין עושין מעמד ומושב, ואין אומרים ברכת אבלים וחתנים, ואין מזמנים על המזון בשם, פחות מעשרה. ובקרקעות, תשעה ולהן, ואדם פיצא בהן.

Massekhet Soferim 10:6	מסכת סופרים י:ו
On ne récite pas le Shema en donnant la réplique, on ne mène pas la prière, les prêtres ne bénissent pas, on ne lit pas là dans la Tora, et pas non plus dans les prophètes, on ne fait pas [le rituel funéraire] de se lever et de s'asseoir, on ne dit pas <i>Kaddish</i> et <i>Barekhu</i> , en présence de moins de dix personnes.	אין פורסין על שמע...ואין עוברין לפני התיבה...ואין נושאים את כפיהן, ואין קורין בתורה, ואין מפטירין בנביא, ואין עושין מעמד ומושב...ואין אומרים קדיש וברכו פחות מעשרה...

- Identifiez les rituels de la prière qui se font à dix.
- Comment le Talmud les appelle t-il ? Voir les deux sources suivantes.

BT Meguila 23b	בבלי מגילה כג ב
Comment savons-nous cela ? Rabbi Hiyya bar Aba dit au nom de Rabbi Yohanan : le verset dit (Lév. 22) <i>et je serai sanctifié au milieu des enfants d'Israël</i> , aucune chose en sainteté ne se fait à moins de 10.	מנא הני מילי? אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: דאמר קרא ונקדשתי בתוך בני ישראל כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה.

Levovush 143 :1 R. Mordekhai Yaffé, 16-17ème s. Pologne	לבוש קמג א:
La lecture de la Tora est une chose en sainteté, et il n'y a pas de chose en sainteté à moins de dix, comme on l'apprend du verset, et je serai sanctifié etc.	קריאת התורה היא דבר שבקדושה, ואין דבר שבקדושה פחות מעשרה כדילפינן מונקדשתי וגו'.

- Que pourrions-nous déduire pour l'ensemble de rituels de la présence de la lecture de la Tora dans cette liste ?

Mishna Meguila 4 :5	משנה מגילה ד: ה
Celui qui conclut avec le passage des prophètes mène également la lecture réactive du Shema et il se tient devant l'arche [pour mener la prière] et il lève les mains [pour donner la bénédiction des prêtres]. Si c'est un enfant, son père ou son maître se tiennent devant l'arche à sa place.	המפטיר בנביא הוא פורס על שְמַע, והוא עובר לפני התורה, והוא נושא את כפיו. ואם היה קטן, אביו או רבו עוברים על ידו.

- Pourquoi d'après-vous un enfant ne peut-il pas diriger la prière ?

II – La nature des שבקדושה / דברים / choses en sainteté

A - Une obligation

Mahzor Vitry 44, Rabbenu Simkha ben Shmouël de Vitry, 1208	מחזור ויטרי סימן מד
En ce qui concerne 10 personnes qui ont toutes prié et ont entendu la <i>kedousha</i> et <i>barekhu</i> et la prière de la Amida : elles peuvent compter dans un autre quorum pour quelqu'un qui n'a pas encore prié, comme on le fait pour un marié, ou pour quelqu'un qui ne s'est pas levé assez tôt pour arriver à l'heure à la synagogue. Et même un de ceux qui ont déjà prié peut répéter la Amida pour rendre quitte celui qui est encore obligé. Et mon maître justifie cette décision par le fait que, bien que la communauté prie la Amida individuellement, l'officiant la répète pour dire la <i>kedousha</i>, ce qui signifie que les gens qui ont déjà prié comptent pour le quorum afin de dire la <i>kedousha</i>. Quelqu'un a contesté ce raisonnement et a dit : Ne serait-ce pas, dans votre exemple, qu'ils sont comptés pour le quorum parce qu'ils n'ont pas encore entendu la <i>kedousha</i> ? Ils sont donc encore obligés et peuvent donc compter dans le <i>minyán</i> ! Mon maître a répondu : Nous ne trouvons nulle part dans le Talmud une obligation d'entendre la <i>kedousha</i> ; mais plutôt c'est un acte qui nous est cher et qu'on ne peut pas faire à moins de 10 personnes.	ועל עשרה שהתפללו כולו ושמעו קדוש' וברכו וסדר תפילה, שיכולין להימנות להמניין אחר בשביל אחד שלא התפלל. כמו שעושין לחתן, או למי שלא השכים לבית הכנסת. ואפילו אחד מאותן שהתפללו כבר יכול לחזור ולהתפלל להוציא את החי"ב. וסמך ר' ומראה פנים. מן הציבור שמתפללין י"ח כל אחד לעצמו, וחוזר וכופלו השליח ציבור בשביל קדושה, נמצא שהמתפללין נימנין לסדר המניין על הקדושה לבדה. נענה מאן דהו וא': שמא בשביל הקדושה שלא אמרו כל אחד לעצמו הן נימנין, נמצאו עדיין מחוייבין בדבר. והשיב ר': לא מצינו בכל התלמוד חיוב קדושה אלא חביבה היא לנו ואינה בפחות מעשרה:

- Comment Rashi justifie-t-il qu'on puisse refaire la prière pour quelqu'un en retard ?
- Existe-t-il une obligation de faire la *kedousha* ? Quel est le rôle de l'officiant dans la *kedousha* ?

Mordekhai Meguila 147	מרדכי מגילה רמז תתי
Et il est dit sur ceux qui sortent sans avoir loué le nom de Dieu « ceux qui abandonnent Dieu seront détruits ».	ועל היוצאים שאין מניחין שם י' נאמר ועוזבי ה' יכלו.

Rama OH 55 : 2	רמ"א או"ח נה: ב
Mais s'il reste dix personnes, on peut sortir.	אבל אם נשארו י' מותר לצאת

- Y a-t-il une obligation de faire la *kedousha* d'après le Mordekhai et le Rama ?

Beit Yoseph OH 53	בית יוסף אורח חיים סימן נג
D'après les paroles de notre maître et les paroles des commentateurs que j'ai rapportées, il est clair qu'un enfant ne peut pas diriger la communauté dans la prière, même si c'est exceptionnel. Par conséquent, la pratique d'avoir un enfant qui conduit la communauté à la fin du Shabbat pour faire la prière du soir est surprenante. Mais on peut dire que les sages n'étaient stricts qu'à propos de la prière du matin, qui a une <i>kedousha</i> dans la première bénédiction avant la <i>Shema</i> et dans la <i>Amida</i>, et pendant laquelle l'officiant doit aussi répéter la <i>Amida</i> pour rendre quitte les autres. Étant donné qu'un enfant n'a aucune obligation, il ne peut pas rendre quitte d'autres de leur obligation, comme il est enseigné, "Celui qui n'est pas obligé pas quelque chose ne peut pas rendre quitte d'autres de leur obligation." Et j'ai entendu que le Rav notre maître Joseph Abudaram a voulu s'opposer à cette habitude de faire diriger la prière par des enfants le samedi soir, et le rabbin Isaac de Leon a été d'accord avec lui d'annuler cet usage.	ומדברי רבינו ודברי המפרשים שכתבתי משמע בהדיא שקטן אינו רשאי לירד לפני התיבה אפילו באקראי בעלמא. ויש לתמוה על מה שנהגו שקטן יורד לפני התיבה במוצאי שבתות להתפלל תפלת ערבית. ואפשר לומר דלא הקפידו חכמים אלא בתפלת שחרית שיש בברכת יוצר ובתפלה קדושה וגם שצריך שליח ציבור לחזור התפלה להוציא הרבים ידי חובתן וקטן כיון דלאו בר חיובא הוא, אינו מוציאם כדתנן כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן. ושמעתי שהרב ה"ר יוסף אבודרהם קרא תגר על מנהג זה שנהגו הקטנים לירד לפני התיבה במוצאי שבתות, והסכים על ידו הרב הגדול מה"ר יצחק די ליאון ז"ל לבטל המנהג.

- Qu'est-ce qui est problématique avec le fait qu'un enfant dirige la prière du soir ?
- Comment le Beit Yoseph comprend-il la Mishna ?
- En quoi la prière du soir est différente de la prière du matin ?

Shoulkhan Aroukh OH 53: 10	שולחן ערוך אורח חיים סימן נג סעיף י
Il faut considérer avec bienveillance les endroits où il est d'usage que les enfants dirigent la prière du soir au sortir du shabbat. Commentaire (Rama) : et dans les endroits où ce n'est pas l'usage, un enfant ne peut pas diriger la prière, même celle du soir.	יש ללמוד זכות על מקומות שנהגים שהקטנים יורדין לפני התיבה להתפלל תפלת ערבית במוצאי שבתות. הגה: ובמקומות שלא נהגו כן, אין לקטן לעבור לפני התיבה אפילו בתפלת ערבית.

Maguen Avraham (ibid.)	מגן אברהם שם
En effet il ne rend pas quitte les autres de leur obligation car [le soir] il n'y a pas de répétition de la prière, il dit seulement <i>Kaddish</i> et <i>Barekhu</i>.	דהא אינו מוציא הרבים ידי חובתן דהא אין מחזירין התפלה רק שאומר קדיש וברכו.

- Pourquoi d'après le Rama un enfant ne peut-il pas diriger la prière du soir ?
- Même question pour le Maguen Avraham.

Rashi Meguila 24a	רש"י מגילה כד.
Il dirige la prière – pour rendre quitte la communauté de la <i>kedousha</i> qui est dans la prière.	הוא עובר לפני התיבה - להוציא את הצבור בקדושה שבתפלה.

Rashi Brakhot 47b	רש"י ברכות מז:
Un commandement de la communauté - pour rendre quitte de nombreuses personnes de leur obligation de <i>kedousha</i> .	מצוה דרבים – להוציא רבים ידי חובתם בקדושה.

Tosefot Meguila 24a	תוספות מגילה כד.
Mais il ne dirige pas la lecture récitative du shema – et même d’après Rav Yehuda qui l’autorise à lire la Meguila un peu plus loin, ici il convient qu’il ne peut pas rendre les autres quittes de leur obligation pour tout ce qui concerne la <i>kedousha</i> .	אבל אינו פורס על שמע - ואפילו לרבי יהודה דמכשיר ליה במגילה לעיל (דף יט:) הכא מודה שלא יוציא אחרים ידי חובתן בדבר שבקדושה.

- Comment ces trois sources considèrent-elles la *kedousha* ?

Derekh Haim, lois du Kaddish 9, Rabbi Yaakov Lorberbaum, Galicie 1170-1832	דרך חיים, הלכות קדיש סימן ט
Ceux qui restent peuvent partir s’ils ont déjà entendu la <i>kedousha</i> et <i>Barekhu</i> et les <i>kaddishs</i> jusqu’après <i>Haleinu</i> .	יכולין הנשארים לצאת אם כבר שמעו קדושה וברכו והקדישין עד אחר עלינו

- Qu’est-ce qui dérange Rabbi Yaakov Lorberbaum dans le commentaire du Rama sur la possibilité de sortir de la synagogue ?

B - Comment nous rendons-nous quittes ?

Kaddish, traduction www.massorati.com	
Que le Nom sublime de l’Éternel soit élevé et exalté, en ce monde qu’il a créé selon Sa volonté qu’il installe sa royauté pendant vos vies et vos jours et aux jours de tout Israël, et dites :	יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. אָמֵן: בְּעֵלְמָא דִּי בְּרָא כְרְעוּתָהּ וְיִמְלִיָּהּ מְלְכוּתָהּ בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא וּבְזָמַן קָרִיב, וְאָמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמִי וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְתְבָרַךְ. וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקַדְשָׁא. בְּרִיךְ הוּא. אָמֵן: לְעֵלְא לְעֵלְא מְכַל מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא תְּשַׁבְּחָתָא וְנִחְמָתָא דְאַמִּירָן בְּעֵלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן: תִּתְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וּבְעוּתְהוֹן דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל קָדָם אָבוּהוֹן דִּי בְּשַׁמַּיָּא, וְאָמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ אָמֵן: עוֹשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרְמוֹי הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ אָמֵן
Amèn, que Son Nom sublime, source de bénédiction, soit loué à jamais.	
Qu’il soit loué, glorifié, exalté, et magnifié, Son saint Nom, source de bénédiction : Amen	
Au-delà de toutes les louanges et de tous les chants, de tous les hommages et de toutes les paroles de réconfort qui sont prononcées dans ce monde, et dites : Amèn.	
Que les prières et les supplications de tout Israël soient exaucées par leur Père qui règne sur les cieux, et dites : Amèn.	
Que s’instaure une grande paix du ciel et que s’établisse une vie prospère pour nous et pour tout Israël, et dites : Amèn.	
Celui qui fait régner la paix dans les cieux, fera régner la paix sur nous et sur tout Israël, et dites : Amèn	

- Marquez de façon différente ce que dit l'officiant et ce que dit l'assemblée.
- Quelle est la fonction de ce que dit l'officiant ? Où est le point d'orgue du *kaddish* ?

Shibolé Haleket, Tefila 20	שבלי הלקט ענין תפילה סימן כ
Et j'ai trouvé au nom de notre maître Isaïe que même si on dit que celui qui entend est considéré comme ayant répondu, cela s'applique uniquement pour les bénédictions. Mais pour <i>kaddosh</i> et <i>Modim</i> , et <i>Amen Yee shmei rabba</i> qui sont des moments importants devant Dieu, il ne suffit pas de les entendre mais il faut les dire avec la communauté pour être quitte de son obligation.	וכן מצאתי לרבינו ישעיה זצ"ל אע"ג דאמרינן שומע כעונה הני מילי בברכות אבל בקדוש ומודים ואמן יהא שמיה רבא שהן קלוסין חשובין לפני הקב"ה אינו יוצא ידי חובתו בשמיעה עד שמוציא בפיו עם הצבור.

Aroukh haShoulkhan OH 5181 : 5	ערוך השלחן או"ח תקפ"א:
Et pour le <i>Kaddish</i> , la <i>Kedousha</i> , <i>Barekhu</i> , on n'est quitte que si dix juifs répondent la chose en sainteté. Et tout personne qui est présente répond avec eux et dit <i>Amen</i> .	ואי משום קדיש וקדושה וברכו אין זה יציאת חובה דכל עשרה מישראל עונין דבר שבקדושה ומי שיש בשעת מעשה עונה עמהם וכן בעניית אמן.

- Comment-nous rendons quittes de la kedousha ? Quel est le rôle de l'officiant ?

Responsa Mishpetei Ouziel vol. III, Addenda sec. 2, R. Ben Zion Ouziel, Israël, 20ème s.	שו"ת משפטי עוזיאל כרך ג מילואים ב
Mais si ceux qui écoutent répètent chaque mot après celui qui fait la bénédiction et l'officiant ne fait que les indiquer, c'est certain qu'ils sont rendus quittes de leur obligation pour leur propre bénédiction et l'officiant ne fait que mettre de l'ordre dans les choses, commence et finit chaque bénédiction. Et c'est pareil pour la <i>kedousha</i> , l'officiant annonce la <i>kedousha</i> et l'assemblée répond après lui, donc l'officiant peut certainement être un mineur ou une femme.	במקום שהשומעים אומרים מלה במלה אחרי המברך והקורא אינו אלא מקריא לפנייהם הדברים, הרי שהם יוצאים ידי חובתן בברכת עצמם והקורא אינו אלא מסדר הדברים פותח וחותם כל ברכה. וכן בקדושת השם פותח דברי קדושה והקהל עונים אחריו שפיר יכול המקריא להיות קטן או אשה.

- Quel est le rôle de l'officiant ?
- Pourquoi un enfant et une femme peuvent-ils diriger la kedousha d'après Rav Ouziel ?

Sefer Hamakhkim, Nathan Bar Yehuda, 13ème siècle.	ספר המככים ד"ה הקורא
Il semble que tous les <i>kaddish</i> s que disent les enfants n'ont pour autre but que de les éduquer aux commandements car s'ils étaient obligatoires, comment pourraient-ils rendre quitte l'assemblée vu que seul quelqu'un qui est obligé peut rendre quitte un autre de son obligation.	נר[אה] שכל אותם קדישים שאומרים קטנים לא נתקנו אלא לחנכן במצות דאי הוו חובה האיך מוציאין את הקהל, שכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא אחר ידי חובתו.

- Quel est le problème du Sefer haMakhkim ?

- De quel kaddish parle-t-il ? Quel est son présupposé quant au rôle de l'officiant pour un *kaddish* « normal » ?

Shoulkhan Aroukh Harav OH 53:13, "Alter Rebbe" Shneur Zalman de Liozna 19ème siècle	שולחן ערוך הרב או"ח נגיג
Il faut considérer avec bienveillance les endroits où les enfants dirigent la prière du soir au sortir du shabbat car ils ne rendent pas quitte les autres de leur obligation étant donné qu'ils ne répètent pas la <i>Amida</i> et qu'ils disent simplement <i>Barekhu</i> et <i>Kaddish</i>. Et dans les endroits où ce n'est pas l'usage, les enfants ne dirigent pas la prière, pas même celle du soir (car le <i>Barekhu</i> de la prière du matin et celui de la prière du soir ne sont pas semblables à celui de la lecture de la Tora qu'un enfant peut dire car la lecture de la Tora n'est pas vraiment une obligation mais le <i>barekhu</i> de la prière du matin et de celle du soir sont des obligations de la communauté) et un enfant qui n'est pas obligé de peut pas les rendre quitte de leur obligation.	יש ללמד זכות על מקומות שנוהגין שהקטנים יורדים לפני התיבה להתפלל ערבית במוצאי שבתות לפי שאין מוציאים את הרבים ידי חובתן שהרי אין מחזירין את התפלה רק שאומרים ברכו וקדיש. ובמקומות שלא נהגו כן אין לקטן לעבור לפני התיבה אפילו בתפלת ערבית, (משום ברכו שבה... ואין ברכו של תפלת שחרית וערבית דומה לברכו של קריאת התורה שקטן יכול לאמרה לפי שאינה חובה כל כך... אבל אלו הן חובה על כל צבור לשמען שחרית וערבית) וקטן שאינו חייב אינו מוציאם ידי חובתן.

- Quel est le rôle de l'officiant d'après le Alter Rebbe ?

C – Loi vs pratique

Responsa Havot Yaïr 222	שו"ת חוות יאיר סימן רכב
Question : Une chose étrange s'est passée à Amsterdam et y a été médiatisée. Un homme est décédé sans fils et il a ordonné avant sa mort que 10 hommes étudient chaque jour dans sa maison pendant 12 mois contre rémunération et après leur étude que sa fille dise le kaddish [...] et les sages de la communauté et les financeurs ne s'y sont pas opposés. Et même s'il n'y a aucune preuve pour interdire une telle chose, car les femmes sont également commandées de sanctifier le Nom et qu'est présent un quorum d'hommes qui est appelé "enfants d'Israël" néanmoins, nous devons nous inquiéter que par un tel acte la force des coutumes juives, qui sont aussi une sorte de Tora - s'affaiblisse ... et que chacun construise son propre autel selon ses propres théories... donc dans le cas où l'acte est public, nous devons protester.	שאלה דבר זר נעשה באמשטרדם ומפורסם שם. שאחד נעדר בלי בן וצוה לפני פטירתו שילמדו עשרה כל יום תוך י"ב חודש בביתו בשכרם ואחר הלימוד תאמר הבת קדיש [...] ולא מיחו בידה חכמי הקהילה והפרנסים. ואף כי אין ראיה לסתור הדבר כי גם אשה מצוות על קידוש השם גם יש מנין זכרים מקרי בני ישראל [...] מ"מ יש לחוש שע"י כך יחלשו כח המנהגים של בני ישראל שג"כ תורה הם ויהיה כל אחד בונה במה לעצמו ע"פ סברתו [...] ולכן בנדון זה שיש אסיפה ופרסום יש למחות.

- Quelle est l'histoire qui a conduit à cette question ?
- Quelles sont les deux conditions nécessaires pour pouvoir faire *kaddish* ?
- De quoi faut-il être obligé pour pouvoir faire le *kaddish* d'après le Havot Yaïr ? Qu'en pensez-vous ?
- Comment peut-on caractériser l'argument qu'il avance pour interdire la pratique ?

Responsa Mishpetei Ouziel	שו"ת משפטי עוזיאל
Et ne me répondez pas en rapportant la Mishna qui dit que les enfants sont obligés de faire la prière et comme la <i>kedousha</i> fait partie de la prière ils peuvent remplir les obligations des autres. Ce n'est pas un argument, car Rachi indique que la prière est une obligation rabbinique et elle constitue une demande de miséricorde et que l'obligation des mineurs est uniquement liée à leur éducation, alors que l'obligation des femmes est identique à celles des hommes.	ואל תשיבני מדתנן: נשים ועבדים וקטנים פטורין מק"ש ומן התפילין וחייבים בתפלה ומזזה [...] הא למדת שקטנים חייבים בתפלה ובכלל תפלה הוא גם קדושת ה', וכיון שכך מוציאים את הרבים ידי חובתם. ואין זו תשובה. שהרי פירש רש"י: דתפלה רחמי ומדרבנן היא, ותקנוה אף לנשים ולחנוך קטנים. דוק ותשכח דחובת קטנים אינה אלא ממצות חנוך ואינה כחובת הנשים שחייבות כאנשים מתקנת רבנן.

- Pourquoi y a-t-il une relation entre l'obligation de prier et celle de faire la *kedousha* ?

Ahron Soloveichik 20 ^{ème} -21 ^{ème} siècle	עוד ישראל יוסף בני חי סימן לב
Et va voir dans les réponses du Havot Yaïr [...] qui a écrit que si le défunt n'a pas de fils mais juste une fille [...] fondamentalement d'après la loi, la fille peut dire <i>kaddish</i> mais qu'elle ne devrait pas le faire car les usages seraient fragilisés et vu que c'est médiatisé il faut s'y opposer. Et il semble aujourd'hui que plusieurs hommes et femmes d'Israël luttent pour l'égalité des femmes par rapport aux hommes en ce qui concerne la montée à la Tora des femmes. Du coup si les rabbins orthodoxes empêchent une femme de dire Kaddish, dans le cas où cette décision a pour conséquence l'augmentation de l'influence des rabbins conservateurs et libéraux, alors il est interdit d'empêcher une fille de dire <i>kaddish</i> .	ועיין בתשובות חוות יאיר...שכתב שאם אין למת בן רק בת...מצד עיקר הדין הבת יכולה לומר קדיש אלא שלא תעשה כן שעל ידי זה יתחלשו מנהגי ישראל וכיון דאיכא פרסום יש למחות. ונראה עכשיו שכמה אנשים ונשים מישראל לוחמים בעד שווי הנשים לעומת האנשים ביחס עם עליות בשביל הנשים א"כ אם הרבנים החרדים ימנעו אשה מלומר קדיש במקום שישנה אפשרות שע"י זה תתרבה ההשפעה של הרבנים השמרנים והריפורמים אז אסור למנוע בת מלומר קדיש.

- Comment Rav Soloveitchik utilise-t-il le Havot Yaïr ? Arrive-t-il à la même conclusion ?
- De quoi a-t-il peur ?

Responsa Bnei Banim 4: 3 Rav Yehuda Henkin 20 ^{ème} siècle	שו"ת בני בנימין ד: ג
Aujourd'hui alors que seul le lecteur lit dans la Tora et que ceux qui montent à la Tora font la bénédiction mais ne lisent pas, la question de l'honneur de la communauté n'est plus un problème [...] et j'ai écrit plusieurs fois que d'après moi l'essence de l'interdiction de faire monter les femmes aujourd'hui n'est pas l'honneur de la communauté mais le fait que ce soit une porte à l'assimilation.	היום שרק הבעל-קורא קורא בתורה ואילו העולים לתורה מברכים אבל אינם קוראים, אם כן בטל ענין כבוד הצבור [...] וכתבתי כמה פעמים שלדעתי עיקר איסור עליות נשים היום אינו משום כבוד צבור, אלא משום שהן פתח למתבוללים.